Parlament Europejski
2019-2024

Komisja Praw Kobiet i Równouprawnienia

2023/2066(INI)

28.9.2023

OPINIA

Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia

dla Komisji Zatrudnienia i Spraw Socjalnych

w sprawie ograniczenia nierówności i wspierania włączenia społecznego w czasach kryzysu z myślą o dzieciach i ich rodzinach
(2023/2066(INI))

Sprawozdawczyni komisji opiniodawczej: Ewa Kopacz

PA_NonLeg

WSKAZÓWKI

Komisja Praw Kobiet i Równouprawnienia zwraca się do Komisji Zatrudnienia i Spraw Socjalnych, jako komisji przedmiotowo właściwej, o uwzględnienie w końcowym tekście projektu rezolucji następujących wskazówek:

1. zauważa, że kryzysy nie są neutralne pod względem płci, że nierówności społeczne oraz różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn w UE pogłębiły się w wyniku kilku następujących po sobie kryzysów, tj. skutków pandemii COVID-19, wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, katastrof związanych ze zmianą klimatu oraz obecnego wzrostu kosztów życia i kosztów energii, a także że miały one negatywny wpływ na dzieci i ich rodziny pod względem warunków życia, dochodów oraz dostępu do zatrudnienia, opieki zdrowotnej, edukacji i umiejętności, mieszkań, podstawowych towarów i usług, usług opieki i usług społecznych – a zatem pogorszyły ich ogólny dobrostan;

2. uważa, że tzw. środki oszczędnościowe (w tym znaczne ograniczenie pomocy społecznej dla dzieci i rodzin, wzrost bezrobocia, coraz częstsze niepewne warunki zatrudnienia oraz zwiększenie obciążeń podatkowych) oraz cięcia budżetowe w odpowiedzi na kryzys finansowy w latach 2008–2013 pogłębiły nierówności i miały wpływ na pogorszenie warunków życia dzieci;

3. podkreśla, że obecny kryzys związany z kosztami utrzymania poważnie zagroził egzystencji, zdrowiu i dobrostanowi kobiet, gdyż naraził je i ich rodziny na ryzyko braku dostępu do mieszkań, a także zmniejszył ich siłę nabywczą i zdolność zapewniania pożywienia oraz zwiększył ubóstwo energetyczne, wykluczenie społeczne i nierówności; podkreśla, że kobiety i dzieci doświadczające dyskryminacji krzyżowej napotykają dodatkowe bariery w dostępie do podstawowych usług społecznych; podkreśla, że należy szczególnie skupić się na przeciwdziałaniu skutkom uprzedzeń i utrzymujących się stereotypów w dostępie do tych usług oraz przeciwdziałaniu skutkom ubóstwa rodziców, które prowadzi do ubóstwa dzieci; podkreśla, że inwestycje w środki wsparcia kobiet poprawiają również warunki życia ich dzieci; zauważa w tym kontekście, że osoby samotnie wychowujące dzieci są narażone na większe ryzyko ubóstwa wywołane kryzysami i że jest bardziej prawdopodobne, iż w ich rodzinach ubóstwo będzie przekazywane z pokolenia na pokolenie; zwraca też uwagę, że w 85 % rodzin, w których dzieci są wychowywane przez jednego rodzica, tym rodzicem jest kobieta; wzywa państwa członkowskie, aby wspierały środki monitorowania cen energii, transportu i innych dóbr podstawowych, aby zmniejszyć skutki wzrostu kosztów życia, w szczególności dla kobiet, dzieci i ich rodzin;

4. przypomina, że pandemia COVID-19 była źródłem wyzwań dla dzieci, zwłaszcza znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, ze względu na zakłócenie codziennej rutyny i wstrzymanie kontaktów towarzyskich oraz że pogłębiła istniejące różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn, zwłaszcza jeśli chodzi o częstsze uciekanie się do nieodpłatnej pracy opiekuńczej i brak równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, a także nałożyła na wiele kobiet podwójny ciężar, gdyż zmiany w pracy często wydłużyły się, a w domu czekała na nie dodatkowo nieformalna praca

opiekuńcza[1]; zwraca uwagę, że w czasach kryzysu kobiety, zwłaszcza te aktywne na rynku pracy, są nieproporcjonalnie dotknięte sytuacją społeczno-gospodarczą – jak miało to miejsce podczas kryzysu związanego z COVID-19, kiedy 42 % kobiet w wieku 15–24 lat, 34 % kobiet w wieku 25–39 lat oraz 27–29 % kobiet w wieku 40–54 lat oraz ponad 55 lat nie mogło podjąć płatnej pracy, mimo że chciało to zrobić[2]; zauważa, że nieproporcjonalnie wiele obowiązków spadło na kobiety pracujące zdalnie, których życie stało się trudniejsze, ponieważ musiały one łączyć pracę, opiekę nad dziećmi i obowiązki domowe; jest zdania, że skutki kryzysu związanego z COVID-19 miały wpływ na bezrobocie w państwach członkowskich, zwłaszcza wśród kobiet; uważa, że podczas zajmowania się tą sytuacją i opracowywania rozwiązań należy koniecznie uwzględnić wymiar ubóstwa kobiet; podkreśla, że kryzysy takie jak pandemia COVID-19 pogłębiły istniejące nierówności, w tym w zakresie dostępu do usług związanych ze zdrowiem seksualnym i reprodukcyjnym oraz prawami w tej dziedzinie, lub doprowadziły do krytycznej sytuacji, jeśli chodzi o dostęp do zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz praw w tej dziedzinie;

5. podkreśla, że zmiana klimatu nieproporcjonalnie wpływa na sytuację kobiet, których możliwości reagowania na zmianę klimatu oraz katastrofy ekologiczne i naturalne są ograniczone z powodu nierównego dostępu do zasobów, edukacji, możliwości zatrudnienia, a także dominujących norm społecznych i kulturowych oraz zróżnicowanych form dyskryminacji krzyżowej[3]; zwraca uwagę, że kryzys klimatyczny i jego skutki już teraz pogłębiają te nierówności i będą je dalej pogłębiać w przyszłości;

6. zauważa, że działania zmierzające do zbudowania faktycznie równego społeczeństwa, w tym strategie polityczne dotyczące równości płci, w czasach kryzysu często nie przynoszą rezultatów; wzywa państwa członkowskie, aby priorytetowo traktowały strategie polityczne i inwestycje mające przeciwdziałać negatywnym skutkom takich kryzysów dla dzieci, kobiet i ich rodzin, w tym te, które zapewniają dostęp do wysokiej jakości opieki, edukacji, opieki zdrowotnej lub mieszkań oraz chronią ofiary przemocy ze względu na płeć; podkreśla, jak ważne jest systematyczne podejście uwzględniające problematykę płci podczas analizy tych problemów i ich różnych skutków oraz szukania całościowych i sprawiedliwych rozwiązań; zwraca uwagę na społeczno-gospodarcze skutki pandemii COVID-19 i wynikające z niej nasilenie wszelkich form przemocy wobec kobiet, co podczas lockdownu związanego z COVID-19 i po nim udokumentowano w sprawozdaniach z kilku państw członkowskich; sprawozdania te ujawniły niepokojący wzrost liczby przypadków przemocy domowej i przemocy ze względu na płeć, w tym przemocy fizycznej, psychologicznej i cyberprzemocy; zwraca uwagę, że zagrożone i dotknięte nią są również dzieci; zwraca uwagę na zagrożenie przemocą dla niektórych grup szczególnie wrażliwych, takich jak kobiety ubiegające się o azyl i osoby ze społeczności LGBTQIA+; podkreśla, że potrzeba więcej zasobów, zarówno publicznych, jak i prywatnych, aby stawić czoła sytuacjom stwarzającym zagrożenie dla dzieci, młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz aby wspierać grupy zagrożone ubóstwem; wzywa do wzmocnienia Europejskiego

[1] Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 5 lipca 2022 r. „W kierunku wspólnych europejskich działań w dziedzinie opieki” (Dz. U. C 47 z 7.2.2023, s. 30).

[2] Dział Badania Opinii Publicznej Parlamentu Europejskiego, badanie Eurobarometr Flash z 2022 r. pt. „Women in times of Covid-19” [Kobiety w czasach pandemii COVID-19], marzec 2022 r.

[3] Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 17 lutego 2022 r. w sprawie priorytetów UE na 66. sesję Komisji ONZ ds. Statusu Kobiet (Dz. U. C 342 z 6.9.2022, s. 276).

Funduszu Społecznego Plus (EFS+), aby priorytetowo wspierać walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym; podkreśla, że w ramach komponentu Daphne, stanowiącego część programu „Obywatele, równość, prawa i wartości”, należy przeznaczać więcej środków na działania, które służą zapobieganiu i zwalczaniu przemocy ze względu na płeć;

7. zauważa, że aby zmniejszyć te nierówności i propagować włączenie społeczne, zasadnicze znaczenie ma eliminacja wszystkich form dyskryminacji, zapewnienie długoterminowych strategii politycznych i usług, które będą promować godną pracę i godziwe wynagrodzenie, eliminacja luki płacowej i emerytalnej, ochrona przed licznymi czynnikami powodującymi ubóstwo i wykluczenie społeczne, zapewnianie rodzicom równych szans powrotu do pracy oraz propagowanie środków, które zapewniają równowagę między życiem zawodowym a prywatnym, w tym równego dostępu do przystępnych cenowo i wysokiej jakości placówek opieki nad dziećmi i opieki długoterminowej oraz równego podziału obowiązków związanych z opieką, zajęciami domowymi i opieką nad dziećmi między rodzicami w rodzinie; zwraca uwagę, że wczesna edukacja, która jest elementem wysokiej jakości i profesjonalnej opieki nad dziećmi, nie tylko umożliwia rodzicom działalność zawodową, lecz jest również korzystna dla społecznego i psychicznego rozwoju dziecka; wzywa państwa członkowskie, by starały się osiągnąć powszechne zabezpieczenie zdrowotne w rozumieniu WHO i by zapewniały wszystkim matkom opiekę przed- i poporodową;

8. przypomina, jak ważny jest równy podział obowiązków opiekuńczych w domu, ponieważ umożliwia on kobietom, które mają takie obowiązki, większą obecność na rynku pracy, a także poprawia ich warunki życia i sprzyja włączeniu społecznemu; zauważa, że stereotypy płci i normy związane z podziałem obowiązków opiekuńczych nie tylko zniechęcają mężczyzn do pełnego uczestnictwa w rodzicielstwie i w sprawowaniu opieki w szerszym ujęciu, ale są również krzywdzące dla kobiet oraz niekorzystnie wpływają na ich dobrostan i karierę zawodową[4]; zauważa, że osoby wykonujące obowiązki opiekuńcze powinny mieć również prawo wystąpić o elastyczną organizację czasu pracy, taką jak skrócenie czasu pracy, elastyczny czas pracy i telepraca; podkreśla, że środki służące osiągnięciu równowagi między życiem zawodowym a prywatnym mają duże znaczenie, aby zapewnić równy podział obowiązków opiekuńczych między kobietami i mężczyznami oraz wyeliminować różnice w dochodach i zatrudnieniu; zauważa, że równowaga między życiem zawodowym a prywatnym zależy od dostępności wysokiej jakości publicznych usług opiekuńczych;

9. przypomina, że w 2021 r. 27,9 % biernych zawodowo kobiet w wieku 25–49 lat w UE-27 wskazało, że opieka nad dziećmi lub dorosłymi wymagającymi opieki była głównym powodem, dla którego nie poszukiwały zatrudnienia[5]. wskazuje, że zwiększenie zatrudnienia kobiet pomoże również stawić czoła wyzwaniom, które wynikają ze

[4] Komisja Europejska, „Women’s situation in the labour market” [Sytuacja kobiet na rynku pracy], dostęp 2 października 2023 r.

[5] Eurostat, tabela danych LFSA_IGAR, „Inactive population not seeking employment by sex, age and main reason – Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons – from 15 to 64 years old”[Ludność nieaktywna zawodowo nieposzukująca pracy według płci, wieku i głównego powodu – opieka nad dorosłymi osobami z niepełnosprawnościami lub dziećmi oraz inne powody rodzinne lub osobiste – od 15 do 64 lat], ostatnio zaktualizowana 14 września 2023 r.

starzenia się unijnego społeczeństwa, i polepszyć stabilność finansową państw członkowskich; przypomina, że brak równowagi płci w opiece i zatrudnieniu może skutkować luką emerytalna między kobietami a mężczyznami i dużymi różnicami w poziomie ubóstwa w starszym wieku; zauważa, że brak dostępu do rynku pracy i nierówności w dochodach bardziej dotykają rodziny z dziećmi; zauważa, że podczas gdy procentowa różnica w stopie zatrudnienia mężczyzn i kobiet, który nie posiadają dzieci, wynosi 1 %, to dla tych, którzy mają dziecko poniżej szóstego roku życia, wskaźnik ten wynosi 21 % i wzrasta do 37 % dla osób z trójką dzieci[6]; uważa, że rodziny z jednym rodzicem, a zwłaszcza rodziny, na których czele stoją samotne matki, są bardziej zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (42,1 % w porównaniu z 29,6 % w rodzinach z dwojgiem dorosłych i trojgiem lub większą liczbą dzieci), co jest związane z feminizacją ubóstwa, nadreprezentacją kobiet, jeśli chodzi o niepewne formy zatrudnienia i w pracę niepełnym wymiarze godzin, nieproporcjonalnie długim czasem spędzanym przez kobiety w niskopłatnej pracy, przerwami w karierze zawodowej kobiet w celu opieki nad dziećmi lub innymi członkami rodziny oraz luką płacową między kobietami a mężczyznami[7]; podkreśla – jak wskazano w przepisach o równowadze między życiem zawodowym a prywatnym w ramach Europejskiego filaru praw socjalnych – znaczenie wniosku w sprawie dodatkowych środków ochrony rodziców i opiekunów przed dyskryminacją i zwolnieniem; zachęca do zrównoważonego pod względem płci korzystania przez kobiety i mężczyzn z urlopów rodzinnych i elastycznej organizacji pracy;

10. wzywa państwa członkowskie, by ustanowiły kompleksowy zestaw przepisów zakazujących utrzymującej się praktyki pytania kobiet podczas rozmów kwalifikacyjnych o możliwość zajścia w ciążę lub o to, czy są w ciąży w momencie ubiegania się o pracę; podkreśla, że jest to forma nękania w miejscu pracy, i potępia presję wywieraną na pracujące matki;

11. podkreśla istotny wkład kobiet w zatrudnienie, kulturę, edukację, naukę i badania naukowe; dostrzega głębokie pogorszenie warunków życia kobiet zatrudnionych w dziedzinie sztuki i kultury oraz w mikroprzedsiębiorstwach i małych przedsiębiorstwach rolnych i wiejskich, czego powodem jest brak inwestycji i wsparcia dla działalności gospodarczej i kulturalnej;

12. jest zdania, że kobiety są bardziej zagrożone ubóstwem niż mężczyźni, a zwalczanie ubóstwa wśród kobiet jest ważne nie tylko dla samych kobiet, ale ma również zasadnicze znaczenie, aby ograniczyć ubóstwo wśród dzieci; przypomina, że ubóstwo menstruacyjne, czyli ograniczony dostęp do artykułów sanitarnych, dotyka w przybliżeniu jedną na dziesięć kobiet w Europie; podkreśla, że z powodu wstydu, nieleczonych bóli menstruacyjnych i dyskryminujących tradycji dziewczęta przedwcześnie kończą naukę i są częściej nieobecne w szkole, a kobiety – w pracy; podkreśla, że zrozumienie powiązania między higieną menstruacyjną a zachorowalnością i umieralnością matek, niepłodnością, zakażeniami przenoszonymi drogą płciową, zakażeniami HIV oraz rakiem szyjki macicy ma zasadnicze znaczenie dla wyeliminowania nierówności w zakresie zdrowia oraz może pomóc wcześnie

[6] Eurofound, „Living and working in Europe 2021” [Życie i praca w Europie w 2021 r.], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 9 maja 2022 r., s. 73.

[7] Eurostat, „1 in 4 children in the EU at risk of poverty or social exclusion” [1 na 4 dzieci w UE zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym], 28 października 2021 r.

wykrywać choroby i ratować życie; zauważa, że w 2021 r. 24,4 % dzieci (w wieku poniżej 18 lat) w UE (19,8 mln) było zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; zauważa, że w niektórych krajach odsetek ten przekracza 30 %; jest zdania, że dzieciom dorastającym w ubóstwie trudniej jest osiągnąć sukces w szkole, cieszyć się dobrym zdrowiem i w pełni wykorzystać swój potencjał w późniejszym okresie życia; zauważa, że inwestycje społeczne w indywidualny rozwój we wczesnych latach życia dziecka są szczególnie korzystne dla dzieci ze środowisk znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji; uważa, że zgodnie z Konwencją ONZ o prawach dziecka, której sygnatariuszami są wszystkie państwa członkowskie UE, wszystkie dzieci muszą mieć prawo do edukacji, opieki zdrowotnej, mieszkania i ochrony, wypoczynku i czasu wolnego, zrównoważonej diety, a także do udziału w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą, i do opieki w środowisku rodzinnym;

13. z zadowoleniem przyjmuje europejską strategię w dziedzinie opieki oraz przegląd celów barcelońskich dotyczących wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, które są zasadniczymi czynnikami warunkującymi uczestnictwo kobiet w rynku pracy; zwraca uwagę na znaczenie takiej wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem dla walki z nierównościami oraz niekorzystną sytuacją społeczną dzieci i ich rodzin[8]; wzywa do opracowania zestawu strategii politycznych, programów i zaleceń, a także inwestycji na szczeblu europejskim, aby uznać opiekę za prawo i podstawę naszego społeczeństwa; podkreśla, że należy przy tym przyjąć zintegrowane, holistyczne i obejmujące całe życie podejście do opieki, zwiększać atrakcyjność zatrudnienia w sektorze opieki zdrowotnej w równej mierze dla kobiet i mężczyzn oraz zwalczać dyskryminację, różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn oraz ubóstwo w tym sektorze; zwraca jednak uwagę, że obecnie jakość i ilość ofert w zakresie opieki długoterminowej i opieki nad dziećmi, zwłaszcza tymi najmłodszymi, jest niewystarczająca;

14. przypomina o znaczeniu celów barcelońskich na 2030 r., zgodnie z którymi docelowo co najmniej 50 % dzieci w wieku poniżej 3 lat i co najmniej 96 % dzieci od 3. roku życia do wieku rozpoczęcia obowiązkowej edukacji powinno być objętych wczesną edukacją i opieką; podkreśla centralną rolę kobiet w tak istotnych dziedzinach sektora publicznego jak sprawy społeczne, opieka, edukacja i zdrowie, które to dziedziny spajają naszą gospodarkę i społeczeństwo, ale w sytuacji kryzysowej często jako pierwsze podlegają cięciom budżetowym; uważa, że wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem mają decydujący wpływ na rozwój poznawczy, gdyż umożliwiają dzieciom rozwój niezbędnych zdolności w trakcie pierwszych pięciu lat życia, a dostęp do wysokiej jakości edukacji stanowi podstawę dalszych sukcesów w życiu, jeśli chodzi o wykształcenie, dobrostan, możliwości zatrudnienia oraz integrację społeczną, oraz ma znaczący wpływ na poczucie własnej wartości; uważa, że opieka nad dziećmi i edukacja przedszkolna mogą znacząco przyczynić się do wyrównania statusu społeczno-ekonomicznego dzieci zagrożonych ubóstwem i sprzyjać integracji rodziców, zwłaszcza matek, na rynku pracy; uważa, że edukacja włączająca skierowana jest do wszystkich uczniów, ponieważ wspiera ich w uczeniu się i przyswajaniu wartości kulturowych i społecznych; zauważa, że zwiększyły się różnice edukacyjne między dziećmi z różnych środowisk edukacyjnych; zaleca, aby państwa członkowskie zagwarantowały

[8] W 2021 r. 27,9 % biernych zawodowo kobiet w wieku 25–49 lat w UE-27 wskazało, że opieka nad dziećmi lub dorosłymi wymagającymi opieki była głównym powodem, dla którego nie poszukiwały zatrudnienia (Eurostat, badanie aktywności ekonomicznej ludności 2021 r.).

wszystkim dzieciom powszechny dostęp do włączającej i wysokiej jakości edukacji w każdym wieku – formalnej lub nieformalnej, publicznej lub prywatnej – która będzie wspierać ich rozwój emocjonalny, społeczny, poznawczy i fizyczny, a także aby chroniły ich dobrostan oraz aby zagwarantowały wszystkim dzieciom możliwość korzystania z wysokiej jakości edukacji włączającej, tym samym maksymalizowały wpływ systemów edukacji, jeśli chodzi o propagowanie równych szans i przełamywanie cykli wykluczenia;

15. zaleca państwom członkowskim zapewnienie niezbędnej pomocy, aby zagwarantować wszystkim dzieciom prawo do kultury, sportu i wypoczynku oraz dostęp do otwartej przestrzeni i zdrowego środowiska, przy czym powinny skupić się na zapewnieniu równego dostępu i jakości dzieciom ubogim, dzieciom zamieszkującym obszary oddalone, dzieciom z niepełnosprawnościami, dzieciom należącym do mniejszości etnicznych, religijnych i językowych, dzieciom imigrantów, dzieciom przemieszczającym się po terytorium UE niezależnie od ich narodowości oraz dzieciom porzuconym; przypomina o prawie do czasu wolnego oraz do udziału w zabawach i zajęciach rekreacyjnych, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach dziecka;

16. podkreśla, że rozwiązanie problemu luki płacowej i emerytalnej pozytywnie wpływa na ograniczanie ubóstwa i włączenie społeczne oraz ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia równości płci; podkreśla, że szeroko dostępne, wysokiej jakości usługi opieki nad dziećmi, opieka społeczna i usługi dla gospodarstw domowych mają zasadnicze znaczenie, ponieważ ich brak lub ograniczona dostępność powoduje, że kobiety ograniczają aktywność na rynku pracy lub z niej rezygnują, aby wypełniać nieodpłatne obowiązki opiekuńcze; apeluje o ambitne wdrożenie dyrektywy w sprawie przejrzystości wynagrodzeń[9] oraz wprowadzenie konkretnych środków służących zwalczaniu niepewnego zatrudnienia, ubóstwa pracujących, segregacji poziomej i pionowej na rynku pracy oraz niedoceniania pracy wykonywanej głównie przez kobiety, którą należy poddać ponownej ocenie i sprawiedliwie wynagradzać;

17. zwraca uwagę na ważną rolę rodzin w sytuacjach kryzysowych; wskazuje, jak ważne dla osób samotnie wychowujących dzieci, zwłaszcza kobiet, są odpowiednie usługi w zakresie opieki nad dziećmi, usługi opieki społecznej oraz usługi dla gospodarstw domowych, biorąc pod uwagę, że kryzys związany z COVID-19 nieproporcjonalnie dotknął samotne matki i sprawił, że więcej z nich musiało zająć się potrzebami ich bliskich w zakresie opieki, a co za tym idzie – zmniejszył ich dyspozycyjność na gruncie zawodowym[10]; wzywa Komisję i państwa członkowskie do ambitnego wdrażania i wzmacniania gwarancji dla dzieci, aby zagwarantować, że wszystkie dzieci w Unii Europejskiej, w tym dzieci z regionów oddalonych, będą mieć dostęp do zdrowej żywności, odpowiednich warunków mieszkaniowych, opieki zdrowotnej, edukacji, opieki i zajęć rekreacyjnych; przypomina, jak ważne jest uwzględnianie praw dziecka we wszystkich wewnętrznych i zewnętrznych strategiach politycznych,

---

[9] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/970 z 10 maja 2023 r. w sprawie wzmocnienia stosowania zasady równości wynagrodzeń dla mężczyzn i kobiet za taką samą pracę lub pracę o takiej samej wartości za pośrednictwem mechanizmów przejrzystości wynagrodzeń oraz mechanizmów egzekwowania (Dz.U. L 132 z 17.5.2023, s. 21).

[10] Eurofound, „Economic and social inequalities in Europe in the aftermath of the COVID-19 pandemic” [Nierówności ekonomiczne i społeczne w Europie w następstwie pandemii COVID-19], Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 24 stycznia 2023 r.

działaniach i programach UE, zarówno ustawodawczych, jak nieustawodawczych, które mogą mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na dzieci, przy czym należy zadbać o konsekwencję i spójność; podkreśla, jak ważne jest wdrożenie zalecenia w sprawie gwarancji dla dzieci[11];

18. podkreśla, że w Europie jedno na pięć dzieci pada ofiarą jakiejś formy przemocy seksualnej, że większość nadużyć ma miejsce w teoretycznych ramach zaufania oraz że dzieci stanowią około jedną czwartą ofiar handlu ludźmi – przy czym większość z nich to dziewczęta, które często stają się ofiarami wykorzystywania seksualnego[12]; zauważa, że młode kobiety ubiegające się o azyl doświadczają przemocy ze względu na płeć; potępia wszelkie formy przemocy wobec dzieci oraz ich niegodziwego traktowania, wykorzystywania i zaniedbywania; wzywa państwa członkowskie, by opracowały i stosowały zintegrowane systemy zapobiegania i ochrony dzieci w celu wyeliminowania przemocy względem nich, a także ich niegodziwego traktowania, wykorzystywania i zaniedbywania; powinny w tym celu współpracować ze szkołami i systemami opieki zdrowotnej, w tym służbami publicznymi, aby stworzyć warunki szybkiego reagowania i środowisko ochronne oraz wzmocnić pozycję dzieci; podkreśla, że wszystkie dzieci mają prawo do ochrony przed niegodziwym traktowaniem, przemocą i zaniedbaniem;

19. zwraca uwagę na znaczenie edukacji oraz wzmacniania pozycji dziewcząt i kobiet jako czynnika zmniejszania różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn oraz wykluczenia społecznego; podkreśla w związku z tym, jak ważne są programy szkolne, w których w celu przezwyciężenia stereotypów spogląda się na nie krytycznym okiem i ukazuje się ich negatywne skutki nie tylko dla dziewcząt i kobiet, ale też dla chłopców i mężczyzn; zaleca, aby państwa członkowskie zapewniły wszystkim dzieciom we wszystkich grupach wiekowych dostęp do włączającej edukacji wysokiej jakości – formalnej lub pozaformalnej; podkreśla, że kompleksowa edukacja seksualna dla wszystkich dzieci jest środkiem, który ma zasadnicze znaczenie dla eliminacji nierówności i dla budowy społeczeństwa wolnego od przemocy, gdyż podważa szkodliwe stereotypy płci, propaguje różnorodność, autonomię cielesną oraz integralność cielesną i psychiczną;

20. uznaje istotną rolę szkół jako dostawców codziennego pożywnego posiłku (w wielu przypadkach jedynego) i propagatorów edukacji żywieniowej, która wykracza poza ich mury; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia przynajmniej jednego bezpłatnego posiłku dobrej jakości na wszystkich poziomach kształcenia obowiązkowego;

21. uważa za konieczne, aby państwa członkowskie opracowały strategie polityczne dotyczące powszechności pracy dzieci w UE; podkreśla w tym kontekście zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy, która zwraca uwagę, że trzeba zwiększyć ochronę socjalną dzieci i ich rodzin w celu złagodzenia ubóstwa i niepewności będących czynnikami utrwalającymi pracę dzieci; zapewnić rejestrację narodzin każdego dziecka, tak aby dzieci miały tożsamość prawną i mogły korzystać ze swoich praw od urodzenia; promować godną pracę, która zapewnia godziwe wynagrodzenie, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników gospodarki nieformalnej; propagować odpowiednie sposoby życia na obszarach wiejskich, w tym poprzez wspieranie dywersyfikacji gospodarczej, inwestowanie w infrastrukturę i usługi oraz rozszerzanie ochrony i

[11] Zalecenie Rady (UE) 2021/1004 z dnia 14 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci (Dz.U. L 223 z 22.6.2021, s. 14).
[12] Komunikat Komisji z 24 marca 2021 r. pt. „Strategia UE na rzecz praw dziecka” (COM(2021)0142).

planowania upraw, zwłaszcza w rolnictwie rodzinnym, w którym częściowo wciąż jeszcze wszyscy członkowie gospodarstwa domowego muszą zajmować się procesami rolniczymi; zapewnić ustawodawstwo chroniące dzieci, wspierane przez instrumenty państwowe wymagane do jego stosowania; zająć się kwestiami płci i dyskryminacji, które zwiększają ryzyko pracy dzieci, zwłaszcza dziewcząt, związanej z nieodpłatną pracą domową;

22. zauważa, że ubóstwo najmocniej uderza dzieci ze zróżnicowanych środowisk, m.in. w dzieci migrantów, uchodźców, osoby ubiegające się o azyl, dzieci bez dokumentów i bez opieki; zauważa, że zagrożone ubóstwem są też dzieci wychowujące się w rodzinach z jednym rodzicem, dużych rodzinach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci należące do mniejszości etnicznych[13]; podkreśla, że istnieją różnice w dostępie do opieki zdrowotnej i edukacji dla dzieci najuboższych i najbardziej narażonych na zagrożenia; podkreśla, że wśród dzieci najbardziej poszkodowanych pod względem dostępu do wysokiej jakości edukacji znajdują się dzieci romskie i dzieci z niepełnosprawnościami, przy czym liczbę tych drugich szacuje się na 11 milionów; zauważa, że o ile dzieci romskie w Europie częściej przerywają naukę na poziomie szkoły podstawowej lub ponadpodstawowej bez zdobycia podstawowych umiejętności, o tyle dzieci z niepełnosprawnościami pozostają całkowicie wykluczone z edukacji szkolnej i wysokiej jakości nauki[14]; podkreśla, że według globalnego badania Global Women's Health Index w ciągu ostatnich 12 miesięcy w UE około 44 % wszystkich kobiet nie badało się pod kątem żadnej z czterech najpoważniejszych chorób dotykających kobiety; zauważa, że różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn utrudniają kobietom i dziewczętom dostęp do informacji zdrowotnych i najważniejszych usług; podkreśla, jak ważne jest zmniejszenie dysproporcji w dostępie kobiet do opieki zdrowotnej; wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie, aby w krajowych strategiach dotyczących Romów priorytetowo potraktowały prawa dziecka oraz zapewniły dzieciom romskim równy dostęp do podstawowych usług, ze szczególnym uwzględnieniem wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz edukacji na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, opieki zdrowotnej, żywienia i godnych warunków mieszkaniowych; zauważa, że w przypadku dziewcząt, które doświadczają wielorakich form dyskryminacji, przeszkody w dostępie do przysługujących im praw i przezwyciężaniu ubóstwa są jeszcze bardziej złożone; zauważa, że z tego powodu istnieje prawdopodobieństwo pominięcia ich w planach mających na celu zaspokojenie potrzeb najsłabszych grup społecznych; podkreśla, jak ważne są inwestycje w publiczną i bezpłatną edukację, która zapewni ukierunkowane metody nauczania i zindywidualizowane podejście do dzieci należących do najsłabszych grup społecznych, takich jak rodziny i społeczności podlegające wykluczeniu; podkreśla, że podejście to powinno obejmować współpracę między nauczycielami, specjalistami społecznymi i edukacyjnymi, rodzinami i społecznościami; wzywa Komisję i państwa członkowskie do uwzględnienia praw dziecka w strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2020–2030 oraz wpierania rodzin poprzez inwestycje we wzmocnienie pozycji dzieci i ich rodzin oraz ich prawo do niezależnego życia;

---

[13] Save the Children, „Over 200,000 more children are at risk of poverty in the European Union: Save the Children report" [W Unii Europejskiej ponad 200 tys. dzieci jest zagrożonych ubóstwem – sprawozdanie Save the Children], 7 marca 2023 r.

[14] Biuro Regionalne UNICEF Europy i Azji Środkowej, „Situation of Children in Europe and Central Asia" [Sytuacja dzieci w Europie i Azji Środkowej], styczeń 2023 r.

23. przypomina, że 9 milionów nastolatków w Europie (w wieku od 10 do 19 lat) ma zaburzenia psychiczne, z czego ponad połowa lęki i depresję; zaznacza, że stres psychiczny jest bardziej widoczny wśród kobiet i członków społeczności LGBTQIA+, czego powodem jest ich dyskryminacja i marginalizacja[15]; podkreśla ponadto, że wśród małoletnich bez opieki i nastoletnich migrantów często występują zaburzenia zdrowia psychicznego, ponieważ okoliczności, z którymi borykają się te dzieci, mają znaczący wpływ na zdrowie psychiczne; zauważa, że obostrzenia związane z COVID-19 poważnie ograniczyły dzieciom możliwości kontaktu i interakcje społeczne, co spowodowało powszechne zakłócenia i wzrost objawów depresji, w szczególności wśród nastoletnich dziewcząt[16]; zauważa, że szkoły ułatwiają dostęp do wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego; przypomina, że UNICEF wskazał sprawdzone strategie takie jak wdrażanie programów budujących świadomość i wzmacniających umiejętności radzenia sobie z emocjami wśród nastolatków, włączanie usług poradnictwa z zakresu zdrowia psychicznego do edukacji, szkolenie nauczycieli i pracowników w zakresie wzmacniania dobrostanu uczniów oraz tworzenie bezpiecznych przestrzeni, w których dzieci mogą dzielić się swoimi obawami i o nich rozmawiać[17]; zaznacza, że państwa członkowskie powinny przeznaczyć odpowiednie środki z ESF+ i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w tym z ukierunkowanych programów na rzecz najsłabszych grup, na leczenie problemów psychicznych i psychospołecznych oraz na poprawę infrastruktury regionalnej;

24. zauważa, że nierówności w zakresie zdrowia kobiet są silnie związane ze statusem społeczno-ekonomicznym i regionem geograficznym oraz że uwzględnienie czynników społecznych i gospodarczych, które wpływają na życie i zdrowie kobiet na różnych etapach życia, ma zasadnicze znaczenie; wskazuje, że we wszystkich państwach członkowskich, w tym na obszarach wiejskich, brakuje łatwo dostępnych i przystępnych cenowo i wysokiej jakości usług opieki; zwraca uwagę, że z powodu wielu różnych przeszkód i ograniczeń natury prawnej, finansowej, praktycznej, społecznej i kulturowej oraz ograniczeń dostęp do zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz praw w tej dziedzinie, w tym do bezpiecznej i legalnej aborcji, bardzo się różni w obrębie państw członkowskich UE i między nimi; przypomina, że zdrowie i prawa seksualne i reprodukcyjne są warunkiem wstępnym równości płci;

25. przypomina, że w różnych krajach UE i spoza UE w Europie mieszka wiele Ukrainek, które uciekły przed wojną napastniczą, i że należy się zająć ich szczególnymi potrzebami związanymi z opieką nad dziećmi, aby ułatwić tym kobietom nie tylko dostęp do rynku pracy, lecz również uczenie się języka i integrację społeczną ich dzieci; podkreśla, że wojna w Ukrainie osłabiła dostęp do opieki zdrowotnej, w tym do usług w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego oraz praw w tej dziedzinie, i doprowadziła do krytycznej sytuacji, jeśli chodzi o zaspokajanie potrzeb osób przesiedlonych w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego oraz praw w tej

---

15 UNICEF „The Mental Health Burden Affecting Europe's Children" [Pogorszenie stanu zdrowia psychicznego u dzieci w Europie], 4 października 2021 r.

16 Save the Children, „Guaranteeing Children's Future: How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do" [Zagwarantowanie przyszłości dzieci – jak kryzysy związane z COVID-19, kosztami utrzymania i klimatem wpływają na dzieci żyjące w ubóstwie i co rządy w Europie muszą zrobić], marzec 2023 r.

17 UNICEF „The Mental Health Burden Affecting Europe's Children" [Pogorszenie stanu zdrowia psychicznego u dzieci w Europie], 4 października 2021 r.

dziedzinie;

26. wzywa państwa członkowskie, aby zajęły się problemami, których doświadczają uchodźczynie z Ukrainy, takimi jak bariery językowe, większe prawdopodobieństwo izolacji społecznej i ograniczone sieci społeczne; zauważa, że uchodźcy z Ukrainy mogą być narażeni na pogłębianie się ubóstwa i wykluczenia społecznego; zauważa, że obowiązki opiekuńcze bardziej utrudniają znalezienie zatrudnienia ukraińskim kobietom (33 %) niż ukraińskim mężczyznom (9 %); wzywa państwa członkowskie, aby usiłowały rozwiązać te problemy poprzez specjalną pomoc w zakresie opieki nad dziećmi, na przykład wsparcie w opiece lub jej dofinansowanie[18];

27. podkreśla, że według raportu organizacji Save the Children[19] na obszarach dotkniętych konfliktami zbrojnymi żyje więcej dzieci niż kiedykolwiek w ciągu ostatnich dwóch dekad (zwłaszcza w Afganistanie, Jemenie, Sudanie Południowym, Republice Środkowoafrykańskiej, Demokratycznej Republice Konga, Syrii, Iraku, Mali, Nigerii i Somalii), a w wyniku konfliktów umiera 100 tys. dzieci rocznie; przypomina, że w 2017 r. 420 milionów dzieci żyło na obszarach dotkniętych konfliktami (18 % wszystkich dzieci na świecie) – czyli 30 milionów więcej niż w roku poprzednim;

28. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zwalczania dyskryminacji strukturalnej oraz umożliwienia wszystkim nieograniczonego i niedyskryminującego dostępu do rynku pracy, co wpłynie pozytywnie również na rozwój dzieci, zwiększy włączenie społeczne i sprawiedliwość społeczną oraz zmniejszy ubóstwo; wzywa Komisję i państwa członkowskie do zaproponowania konkretnych środków propagujących dostęp do wysokiej jakości zatrudnienia i bezpieczeństwo dla uchodźców i migrantów; w związku z tym zwraca uwagę na europejskie dyrektywy w sprawie przejrzystości wynagrodzeń i w sprawie wynagrodzeń minimalnych[20], które są kolejnymi środkami mającymi wyeliminować lukę płacową ze względu na płeć; zwraca uwagę, że sprawiedliwe wynagrodzenie pomaga trwale zwalczać ubóstwo kobiet; podkreśla, że finansowanie UE umożliwia wsparcie i inwestycje na szczeblu krajowym, których celem są zwalczanie ubóstwa dzieci i propagowanie włączenia społecznego;

29. wzywa Komisję, by zaproponowała zestaw środków i zaleceń mających wspomóc przejście na gospodarkę stawiającą opiekę w centrum unijnych i krajowych strategii politycznych, w której dostęp do wysokiej jakości usług opieki, takich jak edukacja opiekuńcza, będzie terminowy i równy; wzywa też Komisję, aby skutecznie wykorzystywała dostępne narzędzia unijne i przeznaczała na tę dziedzinę odpowiednie fundusze; przypomina, że do finansowania programów, które mają wpływ na życie dzieci i ich rodzin, oprócz EFS+ można bezpośrednio lub pośrednio wykorzystać inne unijne źródła finansowania, takie jak Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym;

30. zwraca się do Komisji i państw członkowskich o ustanowienie na szczeblu UE systemu

---

[18] Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, „What is the integration challenges of Ukraine Refugee women?” [Jakie są wyzwania związane z integracją ukraińskich uchodźczyń?], 30 maja 2023 r.

[19] Save the Children, „Stop the War on Children: Protecting children in 21st century conflict” [Położyć kres wojnie przeciwko dzieciom – ochrona dzieci w konfliktach XXI wieku], 2019 r.

[20] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2041 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej (Dz.U. L 275 z 25.10.2022, s. 33).

monitorowania karmienia piersią, który pozwoli zrozumieć rzeczywistość i pomoże w formułowaniu strategii politycznych propagujących karmienie piersią zgodnie z zaleceniami WHO;

31. apeluje, aby we wszystkich obszarach polityki brać pod uwagę zasady uwzględniania aspektu płci i sporządzania budżetu z uwzględnieniem aspektu płci, a także uwzględniać je przy opracowywaniu środków w reakcji na konkretne kryzysy dotykające kobiety i dziewczęta; podkreśla w związku z tym, że należy gromadzić zdezagregowane dane, rozwijać wiedzę fachową na temat płci i przeprowadzać oceny wpływu w aspekcie płci, aby zapewnić pełne uwzględnienie aspektu płci oraz lepiej zrozumieć konkretne skutki tych polityk dla kobiet i zająć się nimi; apeluje o podjęcie działań ukierunkowanych na aspekt płci poprzez przeznaczenie środków na realizację konkretnych potrzeb kobiet, które pojawiły się w związku z negatywnymi skutkami licznych kryzysów, w szczególności w dziedzinie zatrudnienia, przemocy ze względu na płeć oraz zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz praw w tej dziedzinie, w tym, w stosownych przypadkach, poprzez programy i instrumenty Next Generation EU i długoterminowy budżet UE na lata 2021–2027.

INFORMACJE O PRZYJĘCIU
W KOMISJI OPINIODAWCZEJ

Data przyjęcia	19.9.2023
Wynik głosowania końcowego	+: 24 –: 2 0: 4
Posłowie obecni podczas głosowania końcowego	Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Annika Bruna, Maria da Graça Carvalho, Margarita de la Pisa Carrión, Gwendoline Delbos-Corfield, Lina Gálvez Muñoz, Lívia Járóka, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Karen Melchior, Johan Nissinen, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Eugenia Rodríguez Palop, María Soraya Rodríguez Ramos, Maria Veronica Rossi, Christine Schneider, Sylwia Spurek
Zastępcy obecni podczas głosowania końcowego	Abir Al-Sahlani, Silvia Modig, Eleni Stavrou, Hilde Vautmans
Zastępcy (art. 209 ust. 7) obecni podczas głosowania końcowego	Laura Ballarín Cereza

GŁOSOWANIE KOŃCOWE W FORMIE GŁOSOWANIA IMIENNEGO W KOMISJI OPINIODAWCZEJ

24	+
ID	Annika Bruna
PPE	Isabella Adinolfi, Maria da Graça Carvalho, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Christine Schneider, Eleni Stavrou
Renew	Abir Al-Sahlani, Karen Melchior, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans
S&D	Laura Ballarín Cereza, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Lina Gálvez Muñoz, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner
The Left	Silvia Modig, Eugenia Rodríguez Palop
Verts/ALE	Gwendoline Delbos-Corfield, Alice Kuhnke, Diana Riba i Giner, Sylwia Spurek

2	-
ECR	Johan Nissinen
ID	Christine Anderson

4	0
ECR	Margarita de la Pisa Carrión
ID	Maria Veronica Rossi
NI	Lívia Járóka
PPE	Arba Kokalari

Objaśnienie używanych znaków:
+ : za
- : przeciw
0 : wstrzymało się